

«لا عمل کالتحقیق؛ هیچ کاری مانند پژوهش نیست» امام علی (ع)

1392-9-24

25 آذرماه «روز پژوهش» نامگذاری شده است. روز پژوهش، فرصتی برای تقدیر و تشویق پژوهشگران، رصد افقها و نیازهای پیش رو، نقد وضعیت موجود، برنامه ریزی برای بهبود شرایط و تبلیغ و توسعه فرهنگ پژوهش در میان طالبان علم و معرفت است. پژوهش به معنی خاص آن، رکن علم آموزی است و در معنایی وسیع، بی تردید ضروری تمام پیشرفت‌های معنوی، علمی و مادی انسان‌ها بر گرفته از تفکر، تعمق، تحقیق و پژوهش است. اصولاً تمدن و میراث معرفت بشری، مدیون پژوهش‌های علمی و کاربردی پژوهشگران است.

اگر فراگیری علم با پژوهش همراه نباشد و یا منتهی به پژوهش نشود، جز رکود و تجمع صرف اطلاعات، ثمر دیگری نخواهد داشت. فعالیت‌های پژوهشی، با هر انگیزه‌ای که انجام شود، موجب رونق فضای علمی و آمادگی برای روبرو شدن با چالش‌های علمی و ارائه پاسخ‌های مناسب به سوالات مختلف خواهد شد. توسعه، تعمیق و بارور شدن معارف حوزوی برای پاسخگویی به نیازهای معرفتی داخل و خارج از کشور، جز با اهتمام به انجام پژوهش‌های علمی میسر نخواهد بود. از سویی بی توجهی به انجام پژوهش‌های علمی، موجب ایجاد بی انگیزگی علمی، بی رغبتی نسبت به یادگیری عمیق و دقیق و عدم پویایی و حساسیت به رسالت علمی حوزه شده و در نهایت رکود کیفی آموزش را نیز در پی خواهد داشت. بنابر این حداقل ثمره توجه به پژوهش، ایجاد انگیزه برای یادگیری و آموزش خواهد بود. متأسفانه امروز برخی از طلاب حوزه‌های علمیه به دلیل همین بی انگیزگی، در پی یافتن فایده مطالعه علوم حوزوی از جمله منطق، علوم حدیث، علم اصول و دیگر دروس حوزوی هستند.

البته جای بسی خوشحالی و خرسندی دارد که حوزه‌های علمیه شیعه علاوه بر پژوهش‌های انفرادی و یا جمعی مهمی که از قرون گذشته تا کنون در بین علما و مجتهدان حوزه استمرار داشته و دستاورهای عظیمی از سوی آنان ارائه گردیده. در این اواخر نیز پژوهش‌های گروهی جدیدی به راه انداخته و مراکز متعددی جهت انجام پژوهش‌های گروهی فعال گردیده و دستاوردهای در خور تحسینی عرضه کرده اند. ولیکن با توجه به سیل عظیم نیازهای معرفتی و وظیفه حوزه جهت پاسخگویی به این نیازها باید بسیار بیش از پیش تلاش کرد و این نیز جز با انجام پژوهش‌های نوین میسر نخواهد شد. میراث علمی ما با همه گستردگی و عمقی که داشته و دارند، در بسیاری از مواقع پاسخگویی نیازها، چالش‌ها و سوالات نوین و بنیادین فعلی نیستند و باید بر اساس منابع دینی اصیل و اندوخته و میراث علمی، تحقیقات جدیدی برای یافتن پاسخ‌های مناسب انجام داد. با این حال، متأسفانه گرایش به پژوهش‌های علمی چندان جدی گرفته نمی‌شود و این تبعات ناخوشایندی را در پی خواهد داشت.